

Kopnene snage NATO na južnoevropskom vojištu

Komandi snaga NATO potčinjene su tri vojišne komande za severnoevropsko, centralnoevropsko i južnoevropsko vojište. Na sva tri vojišta, posebno na centralnoevropskom, zemlje članice NATO su razvile i drže veoma respektivne snage u visokom stepenu borbene gotovosti, koje su sposobne da u svako doba otpočnu borbena dejstva.

U okviru evropskog ratišta južnoevropsko vojište (JEV) ima značajno mesto i pripremi snaga na njemu poklanja se značajna pažnja. Prema sovjetskoj podeli evropskog ratišta¹ ovo vojište obuhvata teritorije Italije, Grčke i Turske, akvatoriji Sredozemnog mora i južni deo Crnog mora.² Vojište se prostire na skoro 1.500 km od severa na jug, a od zapada na istok na 3.200 — 3.500 km. Na dužini od oko 2.000 km vojište se graniči sa socijalističkim zemljama (sa SSSR-om oko 600 km). Na teritoriji vojišta živi oko 105 miliona ljudi i na njemu se nalazi oko 1,1 milion vojnika.

Jedna od geografskih osobenosti JEV jeste razdvojenost njegovih kopnenih teritorija, koje su vodama Sredozemnog bazena razdvojene jedna od druge na delove kopna: Apeninsko poluostrvo, Balkan i Malu Aziju. Prema oceni vojnih krugova NATO, to otežava rukovođenje i komandovanje oružnim snagama i nameće izvođenje borbenih dejstava na odvojenim prostorima (Italija, Grčka i Turska). Osim toga, ovo vojište je veoma blizu kriznog regiona Bliskog istoka, u kojem je

¹ Pri izradi ovog članka korišćeni su podaci iz sovjetske vojne publicistike.

² Prema zapadnim izvorima JEV obuhvata i teritoriju Portugalije i Španije. Međutim, za sada nije poznato da li će snage Španije biti neposredno potčinjene komandi NATO, kao strategijska rezerva.

u poslednje vreme veoma složena vojno-politička situacija koja neposredno pretila miru u svetu.

S obzirom na vojnostrategijski značaj JEV, od dela snaga SAD, V. Britanije, Italije, Grčke i Turske NATO je na tom vojištu formirao krupnu grupaciju združenih oružanih snaga. Ovim snagama komanduju: dve komande združenih kopnenih snaga (jedna u južnom a druga u jugoistočnom delu vojišta), Komanda združenih snaga RV i Komanda udarnih pomorskih snaga. Glavni komandant svih združenih snaga na JEV je američki general, a Komanda vojišta se nalazi u Napulju. Združene snage NATO na ovom vojištu uglavnom su orijentisane prema Mađarskoj, Rumuniji, Bugarskoj i delu Sovjetskog Saveza. U ovom radu su, prema sovjetskim podacima, obrađene samo kopnene snage NATO na južnoevropskom vojištu.

Kopnena vojska je najbrojniji vid u sastavu združenih snaga na ovom vojištu (u jedinicama KoV ima više od 850.000 ljudi). U jedinicama kopnene vojske ima: 6 raketnih lansera *Lance*, 24 lansera *Honest John*, oko 5.600 tenkova, oko 10.500 artiljerijskih oruđa (oko 170 haubica mogu upotrebljavati nuklearne projekte), 5.500 protivoklopnih oruđa, 1.300 lansera protivoklopnih raketa, oko 1.000 aviona i helikoptera armijske avijacije, kao i drugo naoružanje.³

U združene kopnene snage NATO u *severnom delu JEV* ulaze italijanske i američke združene jedinice koje su locirane u Italiji. Ove snage su potčinjene Komandi združenih snaga KoV (u Veroni), na čijem čelu se nalazi italijanski general. U sastavu ove grupacije nalaze se tri armijska korpusa, četiri divizije i 12 samostalnih brigada KoV Italije, kao i jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja SAD. Za ojačavanje ovih snaga može se izdvojiti do 10 samostalnih brigada iz centralnog i južnog dela Italije. Prema mišljenju sovjetskih vojnih stručnjaka, glavni zadatak ovih snaga je vođenje napadnih (odbrambenih) dejstava na severnoitalijanskom pravcu i na pravcima koji iz severne Italije vode u Austriju i Jugoslaviju. Reljef zemljišta na ovim pravcima je veoma različit, a za izvođenje dejstava najpovoljnija je Lombardijska nizija. Smatra se da će ove snage sadejstvovati združenim snagama NATO na centralnoevropskom vojištu i da će biti podržane avionima i brodovima združenih snaga ratne mornarice i ratnog vazduhoplovstva NATO na vojištu.

Italijanske snage (oko 240.000 ljudi) namenjene su za operativnu upotrebu u sastavu združenih snaga NATO u severnom delu JEV i

³ S obzirom na to da se podaci o broju ljudstva precizno ne objavljuju, podatke o broju ljudi i nekih borbenih sredstava treba primiti sa rezervom.

čine ih tri armijska korpusa (jedan je alpski), četiri divizije, 12 samostalnih brigada i jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja.

Ove snage u naoružanju imaju: 6 raketnih lansera *Lance*; oko 1.300 srednjih tenkova, oko 4.000 oklopnih transportera i automobila; 2.600 artiljerijskih oruđa; 390 lansera protivoklopnih raketa; 300 aviona i helikoptera armijske avijacije i drugu borbenu tehniku.

U toku vežbi i manevara koje su izvele združene kopnene snage u severnom delu JEV-a posebna pažnja je poklanjana organizovanju i izvođenju napadnih i odbrambenih dejstava u različitim uslovima (sa nuklearnom podrškom i bez nje), sadejstvu sa ratnom mornaricom i ratnim vazduhoplovstvom i rukovođenju i komandovanju jedinica. Poseban značaj se pridaje ojačanju ovih snaga angažovanjem pokretnih snaga NATO, kao i mobilizacijom brojnih italijanskih jedinica.

Američke snage u južnom i jugoistočnom delu JEV čine jedinice Južnoevropske taktičke grupe (brojno stanje je oko 4.500 u Grčkoj, 5.000 u Turskoj i 12.000 u Italiji). Prema sovjetskim izvorima, jedinice ove grupe su namenjene za pozadinsko obezbeđenje i podršku snaga KoV SAD koje su predviđene za upotrebu na JEV. U sastavu grupe su: jedna padobranska grupa (oko 1.000 ljudi) 509. padobranskog puka, dve artiljerijske grupe za nuklearnu podršku i 8. pozadinska grupa.

Grupaciju snaga kopnene vojske NATO na *jugoistočnom delu JEV-a* čine delovi snaga kopnene vojske Grčke i Turske, kao i manje američke i britanske snage. Ovim snagama komanduje Komanda združenih snaga koja se nalazi u Izmiru (Turska) na čijem je čelu obično turski general. Zona odgovornosti ove komande obuhvata deo teritorije Balkanskog poluostrva, uključujući crnomorski prolaz i azijski deo Turske. Prema sovjetskim podacima, jačina ovih snaga je oko 26 divizija, 26 samostalnih brigada, kao i samostalne jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja. Veći deo tih snaga lociran je u severnoj Grčkoj, istočnoj Trakiji (evropski deo Turske) i istočnom delu Turske, tj. u rejonima koji se graniče sa zemljama Varšavskog ugovora.

Takva dislokacija snaga KoV na ovom delu JEV ukazuje na to da su one namenjene za angažovanje na pravcima koji iz Grčke i Turske izводе ka teritorijama Jurgoslavije, Bugarske i SSSR (Kavkaz). Smatra se da je pravac Dardaneli-Bosfor najvažniji na ovom de-

lu vojišta, jer će od ishoda dejstava na tom pravcu zavistiti i mogućnost držanja i blokade crnomorskih prolaza.

Grčke snage kopnene vojske koje ulaze u sastav združenih snaga NATO na jugoistočnom delu JEV čine 1. armija (četiri armijska korpusa) i neke samostalne združene taktičke jedinice. Prema nekim podacima, ukupno brojno stanje kopnene vojske je oko 150.000 ljudi⁴ (75 odsto od ukupnog brojnog stanja oružanih snaga). Ona u svom sastavu ima: 12 divizija (jedna motopešadijska, 10 pešadijskih i jedna divizija specijalne namene), pet samostalnih oklopnih brigada, dva samostalna diviziona raketnih lansera *Honest John*, dva diviziona modernizovanih protivavionskih raketa *Howk*, 12 artiljerijskih diviziona, tri protivavionska artiljerijska diviziona, samostalni bataljon i 14 četa armijske avijacije. Te jedinice od naoružanja imaju: osam raketnih lansera *Honest John*, oko 1.660 tenkova, 296 samohodnih artiljerijskih oruđa, 1.400 artiljerijskih oruđa na mehaničku vuču, sredstva za protivoklopnu borbu (protivoklopne rakete *Tow*, *Milan*, *Cobra* i protivoklopni topovi 106 mm) i sredstva za protivvazдушnu odbranu (protivavionske rakete *Howk* i *Redeye* i PA topove 20, 40, 75 i 90 mm).

Za transport prešadijskih, motopešadijskih i izviđačkih jedinica koristi se 1.500 oklopnih automobila i 1.400 oklopnih transportera.

Grčke snage koje bi dejstvovale na pravcu prema Bugarskoj (iz oblasti severoistočne Grčke) po potrebi mogu biti ojačane snagama NATO (prvenstveno SAD) i sprovođenjem mobilizacije u zemlji.⁵ Prema nekim procenama od ukupnih snaga SAD, koje se nalaze na američkoj teritoriji a namenjene su za pojačanje snaga u Evropi, do pet divizija bi se moglo angažovati na južnoevropskom vojištu.

Turske snage kopnene vojske koje ulaze u sastav združenih snaga NATO na jugoistočnom delu JEV-a su: četiri armije (1, 2, 3. i Egejska — svega 14 divizija), 21 samostalna brigada i jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja. Veći deo ovih snaga nalazi se u evropskom delu Turske i istočnim delovima zemlje. U istočnoj Trakiji locirane su jedinice 1. armije (10 divizija, od kojih dve mehanizovane i osam pešadijskih i četiri samostalne brigade) i jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja. Prema oceni zapadnih izvora, ova

⁴ Prema sovjetskim podacima u ratu kopnena vojska Grčke može da ima oko 400.000

⁵ Prema sovjetskim podacima Grčka ima oko 350.000 rezervista.

armija je borbeno najsposobnija i namenjena je za izvođenje borbenih dejstava, zajedno sa drugim snagama NATO, na pravcu Dardaneli-Bosfor.

Prema granici SSSR-a locirana je 3. armija u čijem se sastavu nalaze 8. i 9. armijski korpus, tri samostalne brigade, jedinice borbenog i pozadinskog obezbeđenja, kao i jedinice 7. armijskog korpusa iz sastava 2. armije. Ova grupacija snaga je namenjena za dejstva na pravcima koji iz istočnog dela Turske izводе na teritoriju SSSR-a (Kavkaz).

Na jugozapadnom azijskom delu Turske, u centralnim i južnim delovima zemlje, locirane su jedinice Egejske armije, 6. armijskog korpusa 2. armije, 4. i 11. samostalni korpus, kao i druge samostalne jedinice.

Prema stranim podacima, jedinice kopnene vojske turskih oružanih snaga koje ulaze u sastav združenih snaga NATO u naoružanju imaju savremenu borbenu tehniku, kao i zastarelu, uglavnom američke proizvodnje. Od naoružanja imaju: 16 raketnih lansera *Honest John*, oko 3.000 srednjih tenkova, oko 3.000 oklopnih transportera, 5.000 artiljerijskih oruđa i oko 300 aviona i helikoptera armijske avijacije.

Američke snage na jugoistočnom delu JEV čine 558. artiljerijska grupa za nuklearnu podršku i 67. pozadinska grupa, koje ulaze u sastav Južnoevropske taktičke grupe.

Britanske snage su jačine dva motopešadijska bataljona, koji su locirani na Kipru.

Komanda NATO veliki značaj pridaje jačanju snaga na južnoevropskom vojištu. S tim u vezi je i plan o razmeštanju 112 krstarećih raketa (28 lansera) na teritoriji Italije, razvoj novih sistema za komandovanje jedinicama, povećanje skladišnog prostora, izgradnja stanica za elektronsko izviđanje i obradu podataka i dr.

Poseban značaj se pridaje operativnoj i borbenoj pripremi komandi i jedinica. Cilj tih priprema je obučavanje jedinica i komandi za izvršavanje borbenih zadataka u različitim uslovima (sa primenom nuklearnog oružja i bez njega), a sprovode se u skladu sa planovima Komande NATO. Pri izvođenju vežbi nacionalnih snaga planovi se obavezno usaglašavaju sa planom rukovodstva NATO, koji ima pravo da kontroliše obuku jedinica KoV koje ulaze u sastav združenih snaga NATO na južnoevropskom vojištu. Prema nekim podacima, na

južnoevropskom vojištu je ukupno izvedeno 70 vežbi (združenih snaga NATO i nacionalnih snaga) u kojima je učestvovalo oko 650.000 ljudi.

Pored toga što se navedene vežbovne aktivnosti na ovom vojištu dovode u vezu sa pogoršanom situacijom na Bliskom i Srednjem istoku, odnosima između nekih članica NATO na JEV (grčko-turski spor oko egejskog prostora), ulaskom Španije u NATO i dr. one ukazuju i na značaj koji se pridaje ovom vojištu u odnosu na ostala vojišta u Evropi. Vežbovnim aktivnostima združenih snaga NATO bio je obuhvaćen prostor svih članica NATO na južnoevropskom vojištu, osim kopnenog prostora Grčke.

Major
NIKOLA ZIMONJA